

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародних студій та суспільних комунікацій**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
В. І. Андрейко / Андрейко В. І./
«30» 06 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ТА ДИПЛОМАТІЯ
(для студентів денної та заочної форм навчання)**

Рівень вищої освіти	Магістр
Галузь знань	29 "Міжнародні відносини"
Спеціальність	291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії"
Освітня програма	«Країнознавство»
Статус дисципліни	обов'язкова (цикл професійної підготовки)
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічна політика та дипломатія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітній ступінь «Магістр».

Розробники: Бенчак О.Ф. – к.соц.н., доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій

протокол № 9 від «20» 08 2024 р.

Завідувач кафедри Вовканич І.І.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 7 від «28» 08 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Мишко С.А.

© Бенчак О.Ф., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий, ОС «Магістр»	1-ий, ОС «Магістр»
Кількість модулів - 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	2	2
	Лекції:	
	34	4
	Практичні (семінарські):	
	12	2
Вид підсумкового контролю: усний	Лабораторні:	
	–	-
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
	74	114

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Екологічна політика та дипломатія» для студентів 1-го курсу денної та заочної форм навчання факультету історії та міжнародних відносин за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітній ступінь «Магістр» – є обов'язковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки за освітнім рівнем «магістр».

Мета і завдання навчальної дисципліни - ознайомлення та засвоєння основ нового напрямку державної політики і дипломатії – екологічної. Екологічна політика розглядається як новий напрям державної політики, як сукупність засобів і заходів, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку і цивілізованості. Розглядаються методологічні засади екополітики, її витоки, суть, принципи, пріоритети, моделі та засоби реалізації. Аналізуються теоретико-методологічні, соціальні і політичні аспекти процесів екологізації України і світу. Зміст навчальної дисципліни ґрунтується на осмисленні широкого спектру фундаментальних класичних і сучасних наукових доробок вітчизняних і зарубіжних авторів по всьому колу проблем екополітики та дипломатії. Наводиться багатий фактичний матеріал у межах розгляду таких питань, як сталий розвиток, узгодженість економічної й екологічної парадигм розвитку, правові, демографічні, соціокультурні, гуманітарні та технологічні аспекти реалізації екологічної політики, перспективи екологізації політики в Україні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК7. Здатність працювати в команді
- ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК11. Здатність застосовувати сучасні знання у практичній діяльності.
- ЗК12. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами, як усно, так і письмово.
- ЗК13. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК15. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.
- ЗК16. Навички міжособистісної взаємодії та повага до різноманітності та багатокультурності.
- ЗК17. Здатність діяти з позиції соціальної відповідальності, займати активну життєву та громадянську позицію, розвивати лідерські якості.
- СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
- СК2. Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.
- СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати ухвалені рішення.
- СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їхній вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.
- СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК11. Здатність і готовність здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування новітніх підходів та методик, що склались в галузі країнознавства та суміжних науках.

СК12. Здатність здійснювати комплексний пошук джерел різноманітного походження, типів та форм для системного аналізу, прогнозування та моделювання процесів і явищ у міжнародних відносинах.

СК13. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію, доносити до фахівців і нефаківців складну країнознавчу та міжнародну інформацію у стислій формі усно та письмово, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

СК15. Здатність використовувати іноземні мови для здійснення інформаційно-пошукової, аналітичної та комунікативної професійної діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Екологічна політика та дипломатія», є опанування навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК1 – Міжнародна та регіональна безпека

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Екологічна політика та дипломатія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.	РН1
Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини	РН2
Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.	РН3
Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.	РН4
Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних	РН5

відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	
Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.	PH6
Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми (зокрема екологічні) та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.	PH7
Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з професійних і наукових питань.	PH8
Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.	PH9
Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхні точки зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.	PH13
Дотримуватись професійної та загальнолюдської етики в професійній діяльності.	PH19
Планувати і проводити навчальні заняття зі спеціальних дисциплін, розробляти їх методичне забезпечення.	PH20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Екологічна політика та дипломатія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Студент буде розуміти зміст екологічних процесів, їх вплив на внутрішню і зовнішню політику сучасних держав, особливості та перспективи екологічної політики та дипломатії України та країн світу, стану теоретичних досліджень екополітики та дипломатії.	PH1
Студент зможе критично осмислювати та аналізувати глобальні екологічні процеси та їх вплив на міжнародні відносини, діагностувати існуючі проблеми та можливості в досягненні екологічної та кліматичної стійкості, у тому числі крізь призму співпраці з Україною в рамках ініціативи ЄС «Східне партнерство».	PH2
Студент зможе застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем екополітики та дипломатії.	PH3
Студент зможе аналізувати та оцінювати міжнародні екологічні проблеми та формувати судження про переваги та виклики від імплементації екологічної та кліматичної стратегії ЄС – Європейського зеленого курсу.	PH4
Студент зможе збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан екологічної політики та дипломатії у сучасному світі.	PH5
Студент зможе визначати, оцінювати та прогнозувати можливі сценарії розвитку екополітики та дипломатії та виокремлювати ключові індикатори навколишнього середовища та кліматичної стійкості України.	PH6
Студент зможе оцінювати стан екологічної ситуації в Україні та світі, пропонувати підходи до вирішення існуючих проблем.	PH7
Студент зможе вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з екологічних питань.	PH8
Студент зможе готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан екополітики та дипломатії.	PH9
Студент зможе брати участь у професійній дискусії у сфері екополітики та дипломатії, оперувати набутими фактами та поняттями, виокремлювати та аналізувати проблеми забезпечення кліматичної та екологічної політики	PH13

України та країн ЄС в сучасних реаліях, а також визначати перспективи їх подальшого розвитку та доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем, поважати опонентів і їхні точки зору.	
Студент буде дотримуватись професійної та загальнолюдської етики в професійній діяльності.	PH19
Студент зможе розпланувати і провести навчальне заняття із екологічної політики та дипломатії.	PH20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: аналітичні доповіді, есе, стандартизовані тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування (індивідуальне та групове), тести.

Форма модульного контролю: письмові модульні роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен (усний).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	100
5	5	5	5	5	5	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	100
5	5	5	5	5	5	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	16	3	15
Аналітична доповідь	1	2	1	3
Есе	1	2	1	2
Індивідуальна робота (доповідь із захистом)	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	60	1	60
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у письмовому вигляді, який оцінюється у межах від 1 до 60 балів.

Протягом семестру студенти вивчають один модуль з дисципліни. Модуль складається з двох змістових модулів. Після виконання першого змістового модуля здійснюється поточний контроль у письмовому вигляді, після другого – теж у письмовому вигляді. Студенти, які не відвідували лекції, або не в повному обсязі виконали програму семінарських занять, до поточного модульного контролю не допускаються.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі та балів за поточний контроль.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Лекція 1. Теоретико-методологічні засади дослідження екологічної політики

Лекція 2. Зумовленість екологічної політики кризовим станом екосистем

Лекція 3. Особливості кризового стану природних екосистем

Лекція 4. Екологічна політика у фокусі еволюції основних форм

Лекція 5. Зміст, структура та інструментарій екологічної політики

Лекція 6. Суб'єкти екологічної політики

Лекція 7. Екологічна компетентність влади

Модуль 2

Лекція 8. Особливості розвитку екологічної дипломатії

Лекція 9. Розвиток екологічної дипломатії ЄС

Лекція 10. Корпоративний меседж екологічної дипломатії

Лекція 11. Дипломатія Зеленого курсу ЄС

Лекція 12. Комунікативні можливості агентування екологічної дипломатії

Лекція 13. Екологічна дипломатія України

Лекція 14. Інструменти екологічної дипломатії на прикладі Японії, Китаю та Пд. Кореї

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1								
Змістовий модуль 1								
Тема 1. Вступ до дисципліни. Теоретико-методологічні засади дослідження екологічної політики.	2	2						
Тема 2. Зумовленість екологічної політики кризовим станом екосистем.	2	2						
Тема 3. Особливості кризового стану природних екосистем	2	2						
Тема 4. Екологічна політика у фокусі еволюції основних форм.	4	2	2					
Тема 5. Зміст, структура та інструментарій екологічної політики.	2	2						
Тема 6. Суб'єкти екологічної політики.	4	2	2					
Тема 7. Екологічна компетентність влади.	4	2	2					
Модульна контрольна робота								
Разом за модуль	20	14	6					

Змістовий модуль 2								
Тема 8. Особливості розвитку екологічної дипломатії.	4	2	2		2	2		
Тема 9. Розвиток екологічної дипломатії ЄС.	2	2						
Тема 10. Корпопативний меседж екологічної дипломатії.	4	2	2		2		2	
Тема 11. Дипломатія Зеленого курсу ЄС.	4	4						
Тема 12. Комунікативні можливості агентування екологічної дипломатії.	2	2						
Тема 13. Екологічна дипломатія України.	2	2			2	2		
Тема 14. Інструменти екологічної дипломатії (на прикладі Японії, Китаю та Пд. Кореї).	8	6	2					
Модульна контрольна робота								
Разом за модуль	26	20	6		6	4	2	
Разом за семестр:	46	34	12		6	4	2	

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Екологічна політика у фокусі еволюції основних форм	2	
2.	Тема 2. Суб'єкти екологічної політики.	2	
3.	Тема 3. Екологічна компетентність влади.	2	
4.	Тема 4. Особливості розвитку екологічної дипломатії.	2	
5.	Тема 5. Корпопативний меседж екологічної дипломатії	2	2
6.	Тема 6. Інструменти екологічної дипломатії (на прикладі Японії, Китаю та Пд. Кореї).	2	
	Разом	12	2

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Кількість Годин	
	денна	заочна
Тема 1. Міжнародні екологічні угоди: аналіз ефективності Кіотського протоколу та Паризької угоди	5	8
Тема 2. Зелена дипломатія: роль міжнародних організацій у формуванні екологічної політики	5	8
Тема 3. Кліматична дипломатія: переговори щодо зменшення викидів парникових газів	5	8
Тема 4. Екологічна політика ЄС: основні стратегії та вплив на глобальну екологічну безпеку	5	8

Тема 5. Роль ООН у регулюванні екологічних викликів: аналіз діяльності UNEP	5	8
Тема 6. Екологічні конфлікти та їх вплив на міжнародні відносини	5	8
Тема 7. Концепція сталого розвитку: міжнародний досвід та перспективи впровадження в Україні	5	8
Тема 8. Екологічна політика США та Китаю: порівняльний аналіз стратегій щодо кліматичних змін	5	8
Тема 9. Дипломатичні аспекти використання природних ресурсів: боротьба за Арктику	5	8
Тема 10. Забруднення океанів та міжнародні ініціативи щодо їхнього збереження	6	8
Тема 11. Відновлювана енергетика як інструмент екологічної дипломатії	6	8,5
Тема 12. Корпоративна екологічна відповідальність: як бізнес впливає на глобальну екологічну політику	5	8,5
Тема 13. Екологічний активізм та його вплив на формування міжнародної політики	6	8,5
Тема 14. Екоцид як міжнародний злочин: перспективи правового визнання	6	8,5
Разом	74	114

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Технічне обладнання: мультимедійне обладнання, ноутбук, інтернет

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. В ЄС оприлюднили план боротьби зі зміною клімату до 2050 року. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/v-ies-oprijjudnili-plan-borotbi-zi-zminoju-klimatu-do-2050-roku/>
2. Довкілля та кліматична стійкість Східного партнерства – оцінка перспективи досягнення в Україні/ URL:<http://epl.org.ua/human-posts/dovkilna-ta-klimatychna-stijkist-shidnogo-partnerstva-otsinka-perspektyvy-dosyagnennya-v-ukrayini/>
3. «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за лютий 2019 року. URL: <https://www.prostir.ua/?library=dovkillya-i-klimat-informatsijno-analitychnyj-ohlyad-ekolohichnoji-ta-klimatychnoji-polityky-i-prava-es-za-lyutyj2019roku>
4. Дьомкін В.О. Вступ до екологічної політики. – К.: Тандем, 2000. – 194 с.
5. Європейський досвід запровадження та функціонування системи екологічного оподаткування: уроки для України. URL:<http://parusconsultant.com/?doc=06001DBCD3>
6. Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч. посіб. / В.В.Копійка, С.О.Маковський, М.А.Миронова; за ред. В.В.Копійки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2022. – 560 с.

7. Кліматична програма Європейської Комісії Fit for 55. URL: <https://everlegal.ua/klimatychna-programa-evropeyskoyi-komisiyi-fit-for-55>
8. Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник /В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 363 с.
9. Мусієнко В. А. Порівняльна характеристика екологічної політики Європейського Союзу та України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/135-1.pdf>
10. Нова Стратегія ЄС з адаптації до зміни клімату. URL: <https://ecolog-ua.com/news/nova-strategiya-yes-z-adaptaciyi-do-zminy-klimatu>
11. Стефанішина О. Україна першою офіційно започатковує діалог з ЄС щодо залучення до Європейського зеленого курсу. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (Дата публікації: 10.11.2020). – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/olga-stefanishina-ukrayina-pershoyu-oficijno-zapochatkovuye-dialog-z-yes-shchodo-zaluchennya-do-yevropejskogo-zelenogo-kursu>
12. Ухвалено Стратегію екологічної безпеки та адаптацію до зміни клімату // Кабінет Міністрів України. – 20 жовтня, 2021. URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/uhvaleno-strategiyu-ekologichnoyi-bezpeki-ta-adaptaciyi-do-zmini-klimatu-do-2030-roku>
13. Abnett, K. (2022, April 20). European Commission analysing higher 45% renewable energy target for 2030. Reuters: Breaking International News & Views. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/european-commission-analysing-higher-45-renewable-energy-target-2030-2022-04-20>.
14. Barel, H. (2022, March 24). Will Russia Use Nuclear Weapons in Ukraine? Publication of the Institute for National Security Studies. URL: <https://www.inss.org.il/publication/russia-nuclear>.
15. EU supports the Clean Energy Transition in Eastern Partnership countries. URL: <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2021/07/08.html>
16. EU, UNDP cooperation key to achieving the Sustainable Development Goals. «United Nations Development Programme». URL:<https://www.undp.org/press-releases/eu-undp-cooperation-key-achieving-sustainable-development-goals>
17. European Commission. (2022, April 20). In focus: Reducing the EU’s dependence on imported fossil fuels. Official website. URL: https://ec.europa.eu/info/news/focus-reducing-eus-dependence-imported-fossil-fuels-2022-apr-20_en.
18. European Commission. (2022, March 8). REPowerEU: Joint European action for more affordable, secure and sustainable energy. Official website. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1511.
19. European Green Deal. Веб-сторінка «Green Deal» URL: <https://greendeal.org.ua/european-green-deal-2/>
20. Kyoto 1st commitment period (2008–12). An official website of EU. URL: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions/kyoto-1st-commitment-period-2008-12_en
21. Kyoto Protocol. An official website of the European Union. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_04_43
22. Performance of European Countries against the SDGs. The Europe Sustainable Development Report 2021. – URL: <https://eu-dashboards.sdindex.org/chapters/part-1-performance-of-european-countries-against-the-sdgs>
23. Ukraine’s participation in the European Green Deal. Office of Deputy Prime Minister for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2020/European%20Green%20Deal/Informatsiyini%20materialy/ukraines-participation-in-the-european-green-dealcompressed.pdf>

24. Wakefield, B., & Lewis P. (2022, March 30). Ukraine: Is a chemical or biological attack likely? Publication of the Chatham House. URL: <https://www.chathamhouse.org/2022/03/ukraine-chemical-or-biological-attack-likely>.

25. Шестак С. Впевнений, що 1 млрд дерев буде висаджено за три роки. Веб-сторінка «Green Deal» (Дата публікації: 04.11.2021). URL: <https://greendeal.org.ua/vpevnenyj-shho-1-mlrd-derev-bude-vysadzhenozha-try-roky-abramovskiy/>

Допоміжна література:

26. Білявський Г.О., Фурдуй Р. Основи екологічних знань. – К.: Либідь., 1995. – 228 с.

27. Кисельов М. Екологічна політика та державотворення // Схід. – 1998. – № 4. – С.38-42.

28. Кисельов М.М. Понятійний апарат та закони сучасної екології. – К.: Вид. Парапан, 2008. – 188 с.

29. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. – К.: Тандем, 2000. – 320 с.

30. Маєр-Абіх Клаус Міхаель. Повстання на захист природи. Від доквілля до спільносвіту. Пер. з нім. –К.: Лібра, 2004. – 196.

31. Толстоухов А. Екологія та влада: на шляху до нової парадигми культури // Мультиверсум. Філософський альманах. – Вип. 10. – 2000. – С.51-65.

32. Толстоухов А. Самоорганізація суспільства і влада // Філософська думка. – 2000. - №1. – С.27-41.

33. Хилько М.І. До питання про механізм реалізації екологічної політики // Мультиуніверсум. Філософський альманах. - 2000. -№10. - С. 26-35.

34. Хилько М.І. Екологічна політика як фактор виживання людства // Філософські обрії. Часопис Полтавського пед. ін-ту. - 2000 - №3. - С.114-124.

35. Хилько М.І. Екологічна політика. - К.: Абрис, 1999. -363 с. Микієвич М. М. Європейське право навколишнього середовища : Навч. Посіб. / М. М. Микієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. – Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2004. – 200 с.

Інформаційні ресурси в мережі інтернет:

36. Віденська Конвенція про охорону озонового шару. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php>.

37. Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php>.

38. Електронна бібліотека антиглобалістської тематики. URL: <http://www.imperativ.net/news/library.htm>.

39. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/>

40. Монреальський протокол з речовин, що руйнують озоновий шар. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1987/01.php>.

41. Офіційний сайт Інституту проблем глобалізації. URL: <http://www.imperativ.net/iprog/deliagin.htm>.

42. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>.

43. Офіційний сайт Римського клубу. URL:// <http://www.clubofrome.org>.

44. Принципи природоохоронної політики. URL: // <http://www.ecolife.ru/info/docum/glob-5.shtml>.

45. Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища. URL: // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php>.

46. Space X Company - <https://www.spacex.com/>